

4. Агрокредитування: новий погляд, нові підходи [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.agro-business.com.ua/2013-03-29-14-15-09/1527-2013-04-17-10-48-07.html>
5. Коваль В. М. Інструменти інвестиційної діяльності аграрних підприємств / В. М. Коваль // Економіка АПК. – 2013. – № 8. – С. 104–109.
6. Безуглий М. Д. Виступ на Міжнародній науково-практичній конференції «Стратегічні орієнтири розвитку аграрного сектору економіки України до 2020 року» / М. Д. Безуглий // Економіка АПК. – 2012. – № 10. – С. 7–13.
7. Мінагрополітики: 2058 агропідприємств залучили кредити [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/15040>
8. Бюджет – 2014. Важливе. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.agro-business.com.ua/2013-03-29-14-15-09/2002--2014-.html>
9. Якими будуть банківські інвестиції в сільське господарство України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ua-ekonomist.com/8796-yakimi-budut-bankvsk-nvesticiji-v-slske-gospodarstvo-ukrayini.html>
10. Барановський І.М. Зарубіжний досвід кредитування сільськогосподарських товаровиробників / Барановський І.М. // Науковий вісник національного аграрного університету. – 2008. – № 119. – С. 236-240.

Vlasiuk S.A.

Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Uman National University of Horticulture, Ukraine

CREDIT UNIONS AS ALTERNATIVE SOURCE OF FINANCIAL SUPPORT OF AGRICULTURAL PRODUCERS

Власюк С.А.

к.е.н., доцент

Уманський національний університет садівництва, Україна

КРЕДИТНІ СПІЛКИ ЯК АЛЬТЕРНАТИВНЕ ДЖЕРЕЛО ФІНАНСОВОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКИХ ТОВАРОВИРОБНИКІВ

The essence, importance, advantages and disadvantages of the operation of credit unions in Ukraine are presented. Proved that the problem of affordable lending of agricultural producers can be successfully solved with the help credit cooperative. The basic directions of improvement of further development of cooperation of credit unions with agricultural producers.

Keywords: *credit unions, credit cooperative, lending, agricultural producers, the EU.*

Розглянуто суть, значення, переваги та недоліки функціонування кредитних спілок в Україні. Обґрунтовано, що проблема доступного кредитування сільськогосподарських товаровиробників може успішно вирішуватися за допомогою кредитної кооперації. Запропоновано основні напрями удосконалення подальшого розвитку співпраці кредитних спілок з сільськогосподарськими товаровиробниками.

Ключові слова: *кредитні спілки, кредитна кооперація, кредитування, сільськогосподарські товаровиробники, ЄС.*

Накопичений світовий і вітчизняний (дореволюційний і в роки Непу) досвід (Німеччина, Канада, США), а також досвід країн з перехідною економікою (Польща, Румунія, Литва, Болгарія) доводять, що проблема доступного кредитування сільськогосподарських товаровиробників успішно вирішується за допомогою кредитної кооперації, зокрема кредитних спілок.

У нинішніх умовах кредитна спілка є невід'ємною і особливою складовою частиною банківської системи ринкового типу, що відноситься до спеціалізованих небанківських кредитно-фінансових установ, яка зайняла видне місце в накопиченні і розміщенні грошового капіталу. Принципи організації, мета, завдання та функції кредитної спілки відрізняють її від інших установ фінансового ринку, зумовлюють особливі відносини між ними.

Відповідно до Закону України «Про кредитні спілки»: Кредитна спілка – це неприбуткова організація, заснована фізичними особами на кооперативних засадах з метою задоволення потреб її членів у взаємному кредитуванні та наданні фінансових послуг за рахунок об'єднаних грошових внесків членів кредитної спілки [1]. Отримати кредити в

кредитній спілці можуть як селянські (фермерські) господарства (на купівлю насіння, палива, техніки), так, і приватні підприємства, які є її членами.

Основними перевагами кредитних спілок порівняно з комерційними банками є надання можливості отримання фінансових ресурсів тим сільськогосподарським товаровиробникам, які не мають доступу до кредитів комерційних банків внаслідок: відсутності ліквідної застави, напрацьованої кредитної історії, підтвердженнь ефективності операційної діяльності, складності підготовки значної кількості документів необхідних для отримання банківської позики, тривалості прийняття рішення банку про надання кредиту, високих банківських відсотків по кредитах тощо.

Кредитно-кооперативний рух в Україні почав своє відродження разом з проголошенням незалежності країни. До 2000 року він розвивався хаотично через відсутність законодавчої бази для регулювання його діяльності та державного органу нагляду. Після прийняття низки законодавчих актів, а саме: Закону України «Про фінансові послуги та державне регулювання ринків фінансових послуг» (2001р.), Закону України «Про кредитні спілки» (2001р.), Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» (2003р.), Указу Резидента України «Про державну комісію з регулювання ринків фінансових послуг України» (2002р.) ситуація на ринку функціонування кредитних спілок почала стабілізуватися.

Розвиток кредитних спілок в зв'язку з процесами реформування відносин власності та організаційних форм господарювання має суттєве значення для:

- мікрокредитування господарств населення та фермерів, що здійснюють дрібнотоварне приватне виробництво;
- консолідації приватних заощаджень в фінансових структурах та залучення їх у легальний грошовий обіг;
- формування стійких спільнот соціального та професійного партнерства на основі взаємної довіри;
- рішення фінансових та соціальних проблем учасників кредитних спілок;
- формування середовища для здорової конкуренції між фінансово-кредитними установами у встановленні відсотків по кредитах.

Таблиця 1

Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок [2]

	Станом на 30.09.2012	Станом на 30.09.2013	Станом на 30.09.2014	Темпи приросту, %	
				30.09.2013/ 30.09.2012	30.09.2014/ 30.09.2013
Кількість зареєстрованих кредитних спілок	614	628	589	2,3	-6,2
Кількість членів КС, (тис. осіб)	1150,9	978,7	910,6	-15,0	-7,0
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках, (тис. осіб)	45,1	45,5	35,8	0,9	-21,3
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні договори, (тис. осіб)	271,9	232,5	214,5	-14,5	-7,7
Загальні активи, (млн. грн.)	2730,2	2807,2	2598,8	2,8	-7,4
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду), (млн. грн.)	2581,9	2621,7	2321,7	1,5	-11,4
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду), (млн. грн.)	1285,6	1363,3	1102,6	6,0	-19,1
Капітал, (млн. грн.)	1171,6	1169,2	1271,5	-0,2	8,8

Події, що відбулися в Україні наприкінці 2013 року, та відбуваються протягом 2014 року спричинили політико-економічну, соціальну й енергетичну кризи. Різкий рівень інфляційних процесів зумовив труднощі функціонування фінансових установ, у т.ч. й

кредитних спілок, діяльність яких була направлена на кредитування дрібних товаровиробників.

Проведемо аналіз основних показників діяльності кредитних спілок, що зареєстровані у Державному реєстрі фінансових установ (табл. 1).

Станом на 30.09.2014 кількість кредитних спілок становила 589. Кількість членів кредитних спілок становила 910,6 тис. осіб, що на 68,1 тис. осіб (7,0%) менше, ніж за відповідний період 2013 року. Також відбулося зменшення і в структурі членів кредитних спілок. Так, зменшилися частки членів кредитних спілок, які мають діючі кредитні договори, з 232,5 тис. осіб до 214,5 тис. осіб та членів кредитних спілок, які мають діючі депозитні договори, з 45,5 тис. осіб до 35,8 тис. осіб. Загальний обсяг активів кредитних спілок зменшився на 208,3 млн. грн., або на 7,4% порівняно з відповідною датою минулого року (станом на 30.09.2013 – 2 807,2 млн. грн.).

Загальний обсяг капіталу порівняно з 30.09.2013 збільшився на 102,3 млн. грн., або на 8,8%. При цьому слід відмітити, що погіршення показників діяльності кредитних спілок – в першу чергу зумовлено падінням показників кредитних спілок Східного регіону, активи яких скоротилися майже на 20%. Зниження купівельної спроможності на фоні девальвації гривні, відтік вкладів з депозитних рахунків призвели до погіршення фінансового стану кредитних спілок. Крім того, у кредитних спілках виникла проблема пошуку шляхів надійного збереження вільних коштів. Неможливість своєчасно повертати кошти з поточних і депозитних банківських рахунків може призвести до виникнення проблем з ліквідністю.

Інтеграція України в ЄС неможлива без завчасної гармонізації українського та європейського законодавства, так як, необхідним є врахування можливостей кредитних спілок. Для прикладу, усі кредитні установи ЄС повинні мати статутний капітал не менший за 5 мільйонів євро, що є неможливим для більшості українських кредитних спілок. Адже це надмірні вимоги, оскільки основна частина кредитних спілок (55%) має активи від 1-10 млн.грн.

Проте, в листопаді 2014 року Агентство США з міжнародного розвитку (USAID) і п'ять українських кредитних спілок Анісія (Львів), Вигода (Стрий, Львівська область), Громада (Херсон), Народна довіра (Херсон) та Харківська каса взаємодопомоги (Харків) оголосили про початок програми DCA, в рамках якої планується підтримати розвиток аграрного сектора у Львівській, Херсонській та Харківській областях шляхом кредитування на суму до \$ 6 млн США протягом наступних 8 років [3].

Департамент кредитування розвитку USAID співпрацює з фінансовими установами з метою розширення джерел фінансування, які можуть бути використані для інвестування в ринки, що потребують кредитування, для та досягнення критично важливих результатів розвитку.

Серед кредитних спілок для втілення Програми DCA були обрано ті, які активно кредитують дрібний та середній бізнес на селі та найбільше відповідають критеріям програми. Партнерство USAID із зазначеними кредитними спілками є надзвичайно важливою для малих і середніх виробників України, які знаходяться у складному фінансовому середовищі та за економічних викликів, з якими стикається Україна сьогодні [3].

Програма DCA є особливою можливістю для малих та середніх сільгоспвиробників збільшити свою ефективність, застосувати сучасні технології, а також покращити якість і кількість виробленої продукції. Завдяки механізму розподілу ризиків, втіленому в програмі DCA є можливість задовольняти фінансові потреби членів кредитних спілок, які займаються сільським господарством

Нині, є всі передумови для розвитку співпраці кредитних спілок з сільськогосподарськими товаровиробниками в Україні, основними з них, вважаємо: поступове збільшення реальних доходів сільськогосподарських товаровиробників, інтенсифікація ділової активності та кредитоспроможності населення, а також збільшення потреби у фінансових ресурсах.

Однак існує ряд негативних факторів та тенденцій, що стримують подальший розвиток системи кредитної кооперації:

- недосконалість законодавчої бази, щодо регулювання системи кредитної кооперації та неадаптованість законодавства України, що регулює ринок кооперативного кредитування, до законодавства Європейського Союзу;
- лише невелика частина кредитних спілок має достатній рівень капіталізації для виконання зобов'язань перед їх членами;
- відсутність у кредитних спілок можливостей для доступу низькодохідних сільськогосподарських товаровиробників до дешевих і довгострокових фінансових ресурсів, а також до мікrokредитування;
- відсутність інфраструктури, необхідної для забезпечення ефективного функціонування системи кредитної кооперації, оперативного надання фінансової підтримки кредитним спілкам у разі різкого погіршення їх фінансового стану, впровадження сучасних управлінських та інформаційних технологій;
- концептуальна невизначеність на тривалу перспективу;
- високі відсоткові ставки за кредитами та порівняно незначні строки кредитування, що істотно обмежує можливість активної роботи кредитних спілок на ринку іпотечного кредитування сільськогосподарських товаровиробників;
- функціонування на ринку кооперативного кредитування значної кількості кредитних спілок, що не дотримуються у своїй діяльності основоположних принципів міжнародного кооперативного руху та вимог щодо захисту прав їх членів;
- низький рівень професійної діяльності і технічної оснащеності переважної більшості кредитних спілок;
- нестійкий фінансовий стан частини кредитних спілок, відсутність дієвого механізму підтримання фінансової стабільності кредитних спілок і гарантування вкладів їх членів, зокрема на засадах саморегулювання.

Тому основними напрямками удосконалення подальшого розвитку співпраці кредитних спілок з сільськогосподарськими товаровиробниками вбачаються:

- розширення можливостей кредитних спілок щодо кредитування відповідно до їх потреб сільськогосподарських товаровиробників;
- активізувати діяльність кредитних спілок у напрямі підтримки сільськогосподарських товаровиробників для забезпечення виконання державних і регіональних програм соціального і економічного розвитку відповідних територій;
- організувати ефективне державне регулювання та нагляд у сфері кооперативного кредитування з урахуванням міжнародного досвіду, а також удосконалити механізм забезпечення ліквідності кредитних спілок, здійснення рефінансування, визначення порядку застосування таких вимог;
- визначити місце і роль об'єднаних кредитних спілок та кооперативних банків у системі кредитної кооперації і внести відповідні зміни до актів законодавства, що регулюють їх діяльність;
- сприяти організації належної інфраструктури системи кредитної кооперації, діяльності асоціацій кредитних спілок.

Створення в Україні європейської моделі фінансово-кредитного обслуговування сільськогосподарських товаровиробників є ефективним шляхом розв'язання фінансових проблем.

Література:

1. Про кредитні спілки : Закон України від 20 грудня 2001 року N 2908-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР). – 2002. – N 15. – ст.101.
2. Всеукраїнська асоціація кредитних спілок [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.vaks.org.ua>. – Назва з екрана.

3. США і 5 кредитних спілок України запустили програму розвитку агросектору в трьох областях на 6 млн дол [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://apk.rbc.ua/ukr/ssha-i-5-kreditnyh-soyuzov-ukrainy-zapustili-programmu-razvitiya-14112014123200>. – Назва з екрана.

Havrilyak T. S.

graduate student

Lviv national university named Ivan Franko

FINANCIAL POTENTIAL OF THE INSURER: THE NATURE AND STRUCTURE

Гавриляк Т. С.

аспірант

Львівський національний університет імені Івана Франка, Україна

ФІНАНСОВИЙ ПОТЕНЦІАЛ СТРАХОВОЇ КОМПАНІЇ: СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА

Стаття присвячена дослідженню поняття фінансовий потенціал страхової компанії, визначенню його складу та структури. Також розглядаються власні та залучені фінансові ресурси страховика як елемент його фінансового потенціалу. На основі проведених досліджень, представлена структура фінансового потенціалу страхової організації.

Ключові слова: *страхова компанія, фінансовий потенціал страховика, власні кошти, залучені кошти.*

The article is sanctified to research of concept financialpotential of insurance company, to determination of his composition and structure. The own and attracted financialresources of insurer as element of him are also examined financial potential. On the basis of undertaken studies, presented structure of financial potential of insuranceorganization.

Keywords: *insurance company, financial potential of insurer, personal funds, attracted capital.*

В сучасних умовах розвитку економіки страхові компанії виступають важливим суб'єктом фінансового ринку, оскільки здійснюють перерозподіл значних обсягів фінансових ресурсів та є гарантом відшкодування збитків за завдану шкоду внаслідок певних подій. Саме цей факт і зумовив зацікавленість у проведенні даного дослідження.

Можливість страховика акумулювати грошові кошти та ефективно розпоряджатися ними і визначає його фінансовий потенціал. За цих умов, необхідно визначити його склад та структуру з метою оптимізації та удосконалення фінансової діяльності страхової компанії.

Термін «фінансовий потенціал» відносно недавно почав використовуватися в економічній літературі. Варто відмітити, що більшість наукових праць присвячено дослідженню поняття «економічний потенціал». Одні науковці ототожнюють ці поняття, інші ж виокремлюють фінансовий потенціал в складі економічного і навпаки.

Фінансовий потенціал як один з елементів економічного розглядають такі вчені як Лапін Є. В. [7], Федонін О. С. [3], Мельникова М. В. [8], Коваль Л. В. [4].

Деякі науковці трактують економічний потенціал як здатність підприємства досягати поставлену перед ним мету, використовуючи наявні в нього матеріальні, трудові й фінансові ресурси: джерело можливостей, коштів, запасу [5, с. 256; 3].

Фінансовий потенціал – це потенціал, який визначається обсягом, складом і структурою джерел фінансування ресурсів підприємства, тобто частина його економічного потенціалу [9, с. 234].

Також можна погодитися з думкою, що фінансовий потенціал – це реальний обсяг продукції, що можливо зробити при повному використанні наявних ресурсів»; наявні й потенційні можливості виробництва, наявність факторів виробництва, забезпеченість його визначальними видами ресурсів [2, с. 62].

Проте, слід зазначити, що страхові організації відрізняються від інших підприємств специфікою своєї діяльності, тому поняття фінансового потенціалу слід розглянути більш детально.